

Nr 464

Av herrar **Wedén** och **Gustafsson** i Skellefteå, angående vissa åtgärder till befrämjande av ett bostadssparande.

En av förutsättningarna för ett bostadsbyggande av tillräcklig omfattning för att bostadsbristen skall avvecklas inom rimlig tid är ett ökat sparande för bostadsändamål. Den statliga bostadspolitikerna har emellertid hittills utformats utan att dess inverkan på sparandet särskilt beaktats. Hel- eller halvkommunala bostadsföretag, till vilka det lämnats hundra procentiga statliga tertiärlån, har dessutom favoriserats. Härigenom har enskild och kooperativ bostadsförvaltning, som arbetar med egna kapitalinsatser, trängts tillbaka. Härtill kommer att även enskilda och kooperativa företag erhållit lån, som inneburit en minskad egen insats, samt att man i avsikt att nedbringa hyreskostnaden krävt en relativt långsam amortering av de statliga tertiärlånen. Allt detta har medverkat till en minskning av bostadssparandet. Samhällets politik, särskilt gentemot den ungdom som önskar bilda familj, har inte saknat en viss paradoxal anstrykning. Staten har genom höga topplån till låga räntor gjort lägenheterna attraktiva och dessutom gett bosättningslån till möbelköp och andra bosättningskostnader men samtidigt misslyckats med att lösa den viktigaste uppgiften, nämligen att se till att det fanns tillräckligt med lägenheter. En politik, som kräver något mer av eget sparande från ungdomens sida men ser till att bostadsbristen avhjälpes, är säkerligen att föredraga.

I motionerna I: 453 och II: 579 till fjolårets riksdag föreslog vi ett målsparande för bostadsändamål, som främst avsåg ungdomen. Vi framhöll att den fulla sysselsättningen gett de unga möjligheter till välavlönade anställningar och därigenom förbättrat ungdomens situation i ekonomiskt avseende. Den har fått större möjligheter än tidigare att bidra till det sparande, som är en nödvändig förutsättning för ökade investeringar i bostäder. Det är emellertid inte sannolikt att ungdom kan stimuleras till målsparande för bostäder i mera betydande utsträckning genom sparpremier eller genom skattebefrielse. En verkligt effektiv stimulans till sparande torde uppnås endast om det allmänna förbinder sig att ställa lägenhet till förfogande när det uppställda kravet på sparande fullgjorts.

Ett målsparande av detta slag kunde enligt vår mening utformas på ungefär följande sätt. Om ett visst sparbelopp uppnås genom lönsparande av den ena av kontrahenterna i ett tillämnat äktenskap eller av båda tillsammans, garanterar det allmänna vederbörande möjligheter i övrigt att

efter deras eget val uppföra ett eget hem eller erhålla bostadsrätts- eller hyreslägenhet. Vi framhöll, att en verkligt effektiv stimulans till sparande kunde uppnås endast om de som fullgjort bostadssparande erhöll viss förtursrätt till lägenhet framför bostadssökande i ungefär samma situation, som icke presterat något sparande. Att förtursrätten för bostadsspararna inte får drivas så långt, att bostadssökande familjer med trängande bostadsbehov men utan möjlighet att spara ställs i efterhand är självklart.

Bostadspolitiska utredningar har i sitt betänkande diskuterat frågan om bostadssparande. Utredningen framhåller att ett målsparande för bostadsanskaffning icke kan förväntas resultera i mer än ett relativt ringa bidrag till lösningen av bostadsbyggandets kapitalanskaffningsproblem. Ett sådant målsparande är emellertid enligt utredningens mening värt att uppmuntras av det allmänna, icke minst som ett led i strävandena att främja ökat sparande bland ungdomen.

Vi delar utredningens uppfattning att ett målsparande av detta slag endast ger ett begränsat bidrag till kapitalanskaffningen för bostadsändamål. Ett ökat bostadsbyggande är emellertid nödvändigt, och därför är det viktigt att åtgärder, som leder i den riktningen, prövas, även om de inte var för sig medför någon fullständig lösning av bostadsfrågan.

Vi delar även utredningens mening att några fastlåsande regler för bostadssparandet inte bör uppdragas av statsmakterna. Förtursrätt till lägenheter för bostadsspararna kan inte ges utan kommunernas medverkan. Därav följer att kommunerna bör ha sista ordet när det gäller att avgöra om förtursrätt skall tillämpas samt om vilka krav som bör ställas på sparandets omfattning och organisation för att dylik förtursrätt skall medges. Vi anser emellertid att denna principiella inställning inte innebär att statsmakterna måste stå helt överksamma och vänta på kommunalt initiativ.

Det har på sina håll inom kommunerna rått viss tveksamhet om man borde medverka till en sparform av denna art. Om kommunerna mera allmänt intar en avvaktande hållning kommer bostadssparandet att fördröjas. Kungl. Maj:t borde därför upptaga överläggningar med kommunerna samt rekommendera dem att medverka till genomförande av ett bostadssparande av det slag som här avses. Till ledning för kommunerna bör en sådan rekommendation åtföljas av förslag till villkor som bör uppställas för att sparandet skall ge förtursrätt till lägenhet, anvisning på lämpliga sparinstitut o. s. v. Enligt vår mening måste man kräva att det är ett organiserat sparande på längre sikt, exempelvis lönesparande, samt att det sparade beloppet är av viss storleksordning, t. ex. 10 procent av lägenhetens produktionskostnad. Det bostadssparande som redan påbörjats på flera håll synes inte i alla avseenden uppfylla dessa villkor.

I fjolårets motion om bostadssparande framhölls att sparandet kan gälla

inte endast egnahem och bostadsrättslägenheter utan även hyreslägenheter. Vi anser att det är möjligt att organisera ett bostadssparande av detta slag även för dem som önskar hyreslägenhet, om det sparade beloppet bindes exempelvis i särskilda bostadssparobligationer. Men å andra sidan är bostadssparandet obestriddligen lättare att tillämpa när det är fråga om lägenheter i bostadsrättshus eller egnahem. Denna sparform kan ytterligare främjas genom att egnahem och bostadsrättslägenheter får ökat utrymme i bostadsproduktionen. Detta är så mycket rimligare som även andra skäl talar för en dylik inriktning av produktionen. Vi anser också, att Kungl. Maj:t bör lämna sådana direktiv för den statliga långivningen, att orter, där svårare bostadsbrist råder och som visar en god utveckling av bostadssparandet, också skall få en lämplig uppmuntran i form av en sådan disposition av den statliga långivningen som kan möjliggöra en ökad bostadsproduktion på orten i fråga.

Med hänvisning till ovanstående föreslår vi följaktligen,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla,

1) att Kungl. Maj:t låter utarbета en vägledning för bostadssparande av i motionen angivet slag och söker intressera kommunerna för att tillämpa ett sådant i större utsträckning;

2) att Kungl. Maj:t utfärdar direktiv att den statliga bostadslånegivningen skall utformas på ett sådant sätt, att inom kommuner med utpräglad bostadsbrist och inom vilka ett bostadssparande kommer till stånd en större bostadsproduktion kan ske.

Stockholm den 26 januari 1957

Sven Wedén

Henning Gustafsson

i Skellefteå
